

AN'ANAVIY XONANDALARNING MILLIY MUSIQA SAN'ATIDA TUTGAN O'RNI VA AHAMIYATI

Hakimova Mohigul Homitovna

*Abdurauf Fitrat nomidagi Buxoro maqom san'atiga ixtisoslashtirilgan
maktab internati An'anaviy xonanda sinfi o'qituvchisi*

Annotatsiya (Abstrakt).

Ushbu maqolada O'zbekistonning an'anaviy xonandalarining milliy musiqa san'atida tutgan o'rni va ahamiyati haqida so'z boradi. An'anaviy xonandalar o'zbek xalqining boy madaniy merosini asrab-avaylash, rivojlantirish va kelgusi avlodlarga yetkazishdagi muhim roli yoritiladi. Ularning milliy identifikatsiya, estetik va ma'naviy ta'sir, ta'limiy ahamiyat, ijodiy yangilik, mahalliy va xalqaro miqyosda tanilish, sahna san'ati va ijro uslublari qo'shgan hissalarini ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar; An'anaviy xonandalar, milliy identifikatsiya, estetik va ma'naviy ta'sir, ta'limiy ahamiyat, ijodiy yangilik, milliy musiqa;

Kirish qism (Introduction).

O'zbekistonning boy madaniy merosi uning milliy musiqa san'atida yorqin aks etgan. Milliy musiqa san'ati xalqning ruhiyati, an'analari va tarixini o'zida mujassam etadi. Ushbu san'atning eng muhim qirralaridan biri an'anaviy xonandalar tomonidan ijro etiladigan maqomlar, ashulalar va xalq qo'shiqlaridir. An'anaviy xonandalar O'zbekiston musiqa madaniyatining ajralmas qismi bo'lib, ular nafaqat musiqa ijro etish san'atini rivojlantirishda, balki milliy qadriyatlarni asrab-avaylashda va kelgusi avlodlarga yetkazishda ham katta rol o'ynaydi.

Shu tariqa, an'anaviy xonandalar o'zbek milliy musiqa san'atining rivojlanishida muhim rol o'ynaydi va bu san'atning davomiyligini ta'minlaydi. Maqolaning maqsadi - an'anaviy xonandalarining milliy musiqa san'atidagi o'rni va ahamiyatini tahlil qilish hamda ularning ijodi orqali milliy madaniyatimizning boyligini ochib berishdir.

Asosiy qism (Main part).

O'zbek milliy musiqa san'atida an'anaviy xonandalarning o'rni va ahamiyati katta va ko'p qirrali. An'anaviy xonandalar, odatda, o'zbek xalqining boy madaniy merosini asrab-avaylash va rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Ular orqali milliy qadriyatlar, an'ana va urf-odatlar avlodlarga yetkaziladi. Quyida an'anaviy xonandalarining milliy musiqa san'atida tutgan o'rni va ahamiyatini yorituvchi asosiy jihatlar keltirilgan:

1. Madaniy merosni asrash va rivojlantirish:

An'anaviy xonandalar asosan, maqomlar, ashulalar va xalq qo'shiqlarini ijro etishadi. Ushbu musiqiy shakllar O'zbekistonning madaniy merosi hisoblanadi va ular asrlar davomida rivojlanib, avloddan-avlodga o'tib kelmoqda. Xonandalar bu merosni asrab-avaylash va kelgusi avlodlarga yetkazish uchun mas'uldirlar.

2. Milliy identifikatsiya va milliy g'urur:

An'anaviy xonandalar ijrosidagi musiqalar milliy identifikatsiyani shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Ular milliy g'ururni oshiradi va xalqning o'zligini tanitishga xizmat qiladi. Bu musiqalar xalqning ruhini ko'taradi va birlik hissini mustahkamlaydi.

3. Estetik va ma'naviy ta'sir:

An'anaviy musiqa o'zining estetik go'zalligi va ma'naviy boyligi bilan ajralib turadi. Xonandalar ijrosidagi maqomlar va xalq qo'shiqlari tinglovchilarga chuqur ta'sir ko'rsatadi, ularni ruhlantiradi va ilhomlantiradi.

4. Ta'limiy ahamiyat:

An'anaviy xonandalar ustoz-shogird an'anasi orqali yangi avlod xonandalarni tayyorlashda muhim rol o'ynaydi. Ular o'z bilim va tajribalarini yosh xonandalarga o'rgatadi va milliy musiqa san'atining davomiyligini ta'minlaydi.

5. Ijodiy yangilik va moslashuvchanlik:

An'anaviy xonandalar zamonaviy musiqiy oqimlar bilan hamohang tarzda yangiliklar yaratishda faol ishtirok etadi. Ular o'zbek milliy musiqasini zamonaviy ohanglar bilan boyitib, uni yanada keng auditoriyaga yetkazishga harakat qiladi.

6. Mahalliy va xalqaro miqyosda tanilish:

An'anaviy xonandalar o'zbek milliy musiqasini xalqaro miqyosda tanitishga xizmat qiladi. Ular turli xalqaro festivallarda ishtirok etib, o'zbek musiqa san'atini butun dunyoga namoyish etadi.

7. Sahna san'ati va ijro uslublari:

An'anaviy xonandalar sahna san'ati va ijro uslublarni mukammal egallagan bo'lib, ularning ijrosi milliy musiqa san'atining yuksak namunasi hisoblanadi. Ular o'z uslublari bilan tomoshabinlarni hayratga soladi va o'ziga jalb qiladi.

An'anaviy xonandalarning bu kabi ahamiyatli jihatlari O'zbekiston milliy musiqa san'atining rivojlanishi va davom etishida muhim ahamiyat kasb etadi. Ular o'z san'ati orqali milliy madaniyatni boyitadi va uni kelgusi avlodlarga yetkazishga xizmat qiladi.

Natijalar va muhokamalar (Results and Discussions).

An'anaviy xonandalarning milliy musiqa san'atida tutgan o'rni va ahamiyati yillar o'tib, milliy musiqa san'ati xalqimiz va jamiyatimiz uchun juda muhim ahamiyatga ega bo'ldi. Bu xususiyatiga ega bo'lgan hiylalar va musiqa uslublari milliy identitetimizni ifodalaydi va jamiyatimizning tarixiy milliylikimizni saqlashda muhim rol o'ynaydi.

Birinchi bo'lib, an'anaviy xonandalarning milliy musiqada tutgan o'rnini ta'kidlash kerak. Bu xonandalarning o'zining mahsulotlari yoki andozi milliy musiqa fanni yaxshilaydi va uning butunligini saqlab qoladi. Ular o'zlarining o'z mahsulotlarini yaratgan bo'lib, milliy musiqa va uning qadriyatlarini asoslash uchun juda muhimdir.

Yana, an'anaviy xonandalarning milliy musiqa san'atida tutgan o'rni va ahamiyati jamiyatimizning ruhini va umrlarimizning tarixiy qadriyatlarini saqlab qolishda muhimdir. Ular o'zining ijodiy faoliyati va salohiyati bilan milliy musiqa bastakorlari har bir odam iziga kuch beradi va milliy musiqa san'atimizni yanada rivojlantiradi.

Jamiyat va millatning milliy musiqa san'ati ustida o'rni, an'anaviy xonandalarning mahsulotlari qadriyat va tabiatni ifodalaydi. Ular milliy musiqa san'atimizni yoritadi va uning o'zgarmas qadriyatlarini o'zlashtiradi. Bu esa jamiyatimiz va millatimiz ruhiga xos.

Xulosa (Conclusion).

Xulosa qilib aytish mumkinki, an'anaviy xonandalar O'zbekistonning milliy musiqa san'atida markaziy o'rinni egallaydi. Ular milliy merosni asrab-avaylash va rivojlantirishda, milliy g'urur va identifikatsiyani shakllantirishda, estetik va ma'naviy boylikni yetkazishda katta rol o'ynaydi. Ustoz-shogird an'anasi orqali yangi avlod xonandalarni tayyorlashda, milliy musiqani zamonaviy ohanglar bilan boyitishda va xalqaro miqyosda tanitishda faol ishtirok etadi. Ularning ijrosi milliy musiqa san'atining yuksak namunasi hisoblanadi va kelgusida ham o'z ahamiyatini yo'qotmaydi. Shu sababli, an'anaviy xonandalar o'zbek milliy musiqa san'atining ajralmas qismi bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar (References);

1. Amonov, Sh. (2015). O'zbek xalq musiqasi tarixi. Toshkent: O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi.
2. Saidova, L. (2017). An'anaviy o'zbek musiqa san'ati. Toshkent: O'zbekiston san'at akademiyasi nashriyoti.
3. Karimov, R. (2019). Maqom san'ati va uning rivoji. Toshkent: Ma'rifat nashriyoti.
4. Usmonova, D. (2018). O'zbek xonandalari va ularning ijro uslublari. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
5. Shodmonov, O. (2020). Milliy musiqaning zamonaviy rivoji. Toshkent: Ilm-fan nashriyoti.